

Lausunto

16.01.2026

Asia: VN/21297/2023

## **Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä koskien pakkokeinolain muutostarpeiden arviointia (1. vaihe)**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Juristiliitto pitää tärkeänä, että pakkokeinolainsäädäntöä kehitetään ottaen huomioon viimeaikainen tuomioistuinten ratkaisukäytäntö erityisesti KKO 2024:20 ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujen osalta. On tärkeää, että erityisesti Korkeimman oikeuden ratkaisun aiheuttama ristiriita lainsäädännössä korjataan ja vangitsemisen edellytyksistä säädetään yksiselitteisesti ja selvästi. Mietinnöstä myös ilmenee, että asia perustuu nykyisen hallituksen ohjelmaa valmisteltaessa esitutkinta-asiantuntijoiden tuomista analysoiduista tarpeista kehittää esitutkintaa ja rikosten estämistä ammattimaisen ja järjestäytyneen rikollisryhmien tekemien törkeimpien rikosmuotojen osalta. Juristiliitto katsoo, että myös tältä osin perusteet esitetyille lakimuutoksille ovat ammatillisten tavoitteiden mukaisia.

Perusoikeusnäkökulmasta etenkin salaiseen kotietsintään ja paikanetsintään liittyy perustavaa laatua olevia haasteita. Juristiliitto olisi odottanut, että esityksessä olisi ollut tätä koskevaa analysointia. Myös kansainvälinen vertailu tällaiseen pakkokeinoon tulisi tehdä kattavammin ja selvittää, että onko tämän osalta ilmennyt käytännön oikeusongelmia. Juristiliitto pitää kuitenkin hyvänä, että salaisesta kotietsinnästä päätäisi pääsääntöisesti tuomioistuin, ja kiiretilanteissakin se tulisi saattaa tuomioistuimen vahvistettavaksi.

Esityksessä todetaan asuntokuuntelun, salaisen kotietsinnän ja salaisen erityisen kotietsinnän osalta, että tuomioistuimen olisi määrättävä vaatimuksen käsittelyyn julkinen asiamies valvomaan rikoksesta epäillyn ja muiden kuuntelun tai etsinnän kohteeksi mahdollisesti joutuvien etuja. Juristiliitto pitää tätä säännöstä perusteltuna ja oikeusvarmuutta lisäävänä.

Nyt mietinnössä esitetään, että ns. ylitörkeitä rikoksia koskevan vangitsemisen uudeksi edellytykseksi säädettäisiin tilanne, kun vangitsematta jättäminen vaarantaisi yleistä järjestystä tai

turvallisuutta. Juristiliitto katsoo, että perusteena yleisen järjestyksen tai turvallisuuden vaarantaminen on jopa heppoinen ja perusteen käyttöala saattaa jäädä melko suppeaksi. Tätä koskevaa uhkaa tulisi arvioida esityksessä tarkemmin muun muassa käytännön esimerkein, että millaisia vaaratekijöitä säännöksellä tarkoitetaan. Esityksessä lausutaan, että pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tulisi esittää vangitsemisvaatimuksessa samoin kuin vangitsemisasian uudelleen käsittelyssä ne konkreettiset seikat, jotka yksittäistapauksessa osoittaisivat, että rikoksesta epäillyn vangitsematta jättäminen vaarantaisi tosiasiallisesti yleistä järjestystä tai turvallisuutta. Näitä konkreettisia seikkoja olisi siis hyvä avata.

Ylipäättään Juristiliitto katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi harkita perusteellisemmin sitä, voisiko mietinnössäkään esiteltyt muut toteuttamismahdollisuudet täyttää paremmin uudistuksen taustalla olevat tavoitteet. Lisäksi tulee arvioida, olisivatko ne käytännönläheisempiä. Juristiliitto katsoo, että uudistuksella tulee varmistaa vangitseminen ja vangittuna pysyminen sellaisissa jutuissa ja tilanteissa, jotka sitä vaativat.

Juristiliitto myös huomauttaa, että on selvää, että uusia pakkokeinoja koskevat asiat lisäävät niin esitutkintaviranomaisten kuin tuomioistuinten työmäärää. Nyt mietinnössä olleet arviot pakkokeinojen määristä ja työn lisääntymisestä vaikuttavat hyvin varovaisilta. Koska käräjäoikeuksien päätöksistä olisi mahdollisuus kannella ilman määräaikaan hovioikeuteen, tulee tämän vaikutukset huomioida myös hovioikeuksien työmäärissä ja resursseissa. Juristiliitto katsookin, että riittävä resursointi lisääntyviin tehtäviin on varmistettava jo esityksen antamisen yhteydessä, eikä jälkikäteisesti uudistuksen vaikutusten ilmetessä. Tuomioistuimet ovat jo nyt hyvin ylityöllistettyjä ja kuormittuneita, eikä tämä tuo jo tiukkaan tilanteeseen helpotusta. Mikäli lisäresursoinnin osalta kuitenkin päädytään talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksien kannalle ja uusien tehtävien resursointi tulisi toteuttaa joko luopumalla olemassa olevista tehtävistä tai tehostamalla toimintaa, tulee tällaisessa tilanteessa myös selkeästi osoittaa luovutettavat tehtävät.

Lisäksi Juristiliitto haluaa ilmaista pettymyksensä sen suhteen, että pakkokeinolainsäädännön uudistamisessa jatketaan eduskunnan perustuslakivaliokunnankin moittimaa sääntelyn kehityskulkua, jossa toimivaltuuksia lisätään tai niitä laajennetaan vähittäin. Vaikka uudistukset sinänsä olisivatkin vähäisiä ja jopa rikosten torjunnan kannalta olennaisia, tulisi kokonaisuutta tarkastella välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden kannalta huomioiden myös aiemmin säädetyt valtuudet. Tästä syystä Juristiliitto kehottaakin arvioimaan pakkokeinovaltuuksien toimivuutta, hyväksyttävyyttä ja välttämättömyyttä kokonaisuutena tulevaisuudessa toteutettavalla selvityksellä.

Tuomainen Jenni  
Juristiliitto - Juristförbundet ry